

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976

BRNO 1978

POKRAČOVÁNÍ VÝZKUMU KLÁŠTERA NA LUHU V BRNĚ - KOMÁROVĚ

/okr. Brno - město /

Dana C e j n k o v á , Muzeum města Brna

Výzkum v roce 1976 navázal na výsledky předchozí sezony. Pokračoval odkryv základů jižní stěny kostela sv. Jiljí v prostoru dnešní farní zahrady směrem k západnímu uzávěru kostela.

Zajímavé zjištění přineslo dobírání loňské sondy v prostoru ohraničeném masivní gotickou zdí. Objevily se zde základy zdí tvořené drobným lomovým kamenem síkmo kladeným a spojovaným pouze hlínou. Části obdobně zděných základů byly objeveny již v minulých sezonách přímo v základech nynějšího kostela nebo na ně přímo navazovaly. Podobu stavby, jíž tyto základy náležely, nelze za nynějšího stavu výzkumu stanovit. Poněvadž část základů tvoří segmentová apsida, dá se předpokládat, že se jedná o základy složitější sakrální stavby, která zasahuje svou severní částí pod dnešní budovu kostela.

Rekonstrukce konečné podoby stavby bude velmi obtížná. Základy zdí jsou velmi porušeny a místy zcela zničeny četnými hrobovými jamami. Hřbitov, založený zde po zrušení kláštera, byl užíván až do pol. 19. stol. Tato pro nás nepříznivá okolnost způsobila též téměř úplné zničení ostatního archeologického materiálu. V celém odkrytém prostoru bylo nalezeno pouze několik zlomků keramiky, datovatelných do 14. stol. Ze zásypů hrobů byla získána zatím jediná drobná mince, parvus Karla IV.

Prodloužení sondy západním směrem umožnilo prozkoumat základy kolem románského portálu. Jedná se o zdivo z větších hrubě opracovaných kvádrů, kladené na základ z rozměrných kusů lomového kamene. Toto zdivo tvoří jádro dnešního kostela sv. Jiljí a vzniklo nepochybně až po příchodu benediktinů. Datovat je lze těsně po roce 1200.

Fortsetzung der Grabung des Klosters "Na luhu" in Brno Komárov /Bez. Brno - město/. Die Grabung im Jahre 1976 knüpfte an die Ergebnisse der vorherigen Saison. Es setzte die Abdeckung der Südwand der Kirche des Hl. Agidius fort und der Suchgraben aus dem vorigen Jahre wurde vertieft. Es wurden Grundmauern eines komplizierten sakralen Baues mit einer Apside entdeckt, aus kleinen schräg gelegten Steinen gebildet. Die Verlängerung des Suchgrabens in Westrichtung ermöglichte, die Grundmauern rund um das romanische Portal zu untersuchen, die aus grob bearbeiteten Quadern gemauert waren. Man kann sie knapp nach dem Jahre 1200 datieren.

POKRAČOVÁNÍ ZÁCHRANNÝCH AKCÍ V MÍSTĚCH ZANIKLÉ OSADY STUDÝŇ, OBEC ZBÝŠOV

/okr. Brno-venkov /

Zeleněk M ě ř í n s k ý , AÚ ČSAV Brno

Miloš S o u k o p , Zbýšov u Brna

/Tab. 18 /

V roce 1976 pokračovaly úpravy terénu v místech zaniklé středověké osady Studýň /1/, zahájené v roce 1975. Při snižování terénu ve východní části úseku 3 povrchového sběru na lokalitě /horní část travnatého svahu k Neslovickému potoce /2/, byla v podzimních měsících roku 1976 narušena pec. Proto jsme zde dne 19. ledna 1976 provedli menší záchranný výzkum. Bylo při něm odkryto dno oválné pece /obj. č. 7/, jež měla na jedné polovině zchovalý mazanícový výmaz přes ploché kameny, tvořící dno pece. Na bocích se asi původně zdvíhalo kopulovité zaklenutí, které bylo místy ještě dochováno do výše 9 cm. Rozměry pece byly 160 x 130 cm. Čeluseně směřovala na sever, byla široká 35 cm a ústila do obj. č. 8 /předpeční jáma či nějaký starší objekt //Tab. 18:1,2/. Mezi objekty 3, 5 a 6 zkoumanými v roce 1975 a objektem 8 byly zjištěny zbytky dalšího objektu označeného jako č. 9. Pochází z něj fragmenty přepálené nádoby. Objekty zkoumané v roce 1976 je možno předběžně datovat do 13. století. Na jaře 1976 byla na lokalitě provedena hluboká orba při níž byly narušeny další objekty. Povrchový průzkum celé rozorané plochy přinesl množství zlomků keramiky, kterou lze rámcově datovat do 10.-13. století.

P o z n á m k y :

- 1 Srov. bibliografii o lokalitě. Měřínský Zd., Dohled a záchranný výzkum při pozemních úpravách v místech zaniklé středověké osady Studýň u Zbýšova /okr. Brno-venkov /, PV 1975, v tisku.
- 2 Srov. nář. zprávu za rok 1975, uloženou v archivu AÚ ČSAV v Brně, čj. 1190/76 a Měřínský Zd., op. cit., PV 1975, 67-68.

Fortsetzung der Rettungsaktionen an der Stelle der mittelalterlichen Dorfwüstung Studýň, Gemeinde Zbýšov / Bez. Brno-venkov/. Bei Rettungsaktionen an der Stelle der mittelalterlichen Dorfwüstung Studýň, wo seit dem Jahre 1975 ausgedehnte Erdherrichtungen, verbunden mit der Rekultivierung des Ackerbodens verliefen, wurden bei einer Rettungsgrabung im Jänner 1976 Überreste eines kuppelförmigen ovalen Herdes im Ausmasse von 160 x 130 cm abgedeckt. Seine Mündung war nach Norden gerichtet /Obj. 7/. Ferner hat man Obj. Nr. 8 und 9 registriert und vermessen. Nach der Keramik können alle diese Objekte in das 13. Jahrhundert datiert werden. Bei der Tiefackerung im Frühjahr 1976 konnten weitere archäologische Artefakte /überwiegend Keramik / gewonnen werden, die in das 10.-13. Jahrhundert datierbar sind.

NEZNÁMÁ ZANIKLÁ OSADA NA KATASTRU KLOBOUK U BRNA

/okr. Břeclav /

Emil Kordiovský, Břeclav

V srpnu 1976 na základě upozornění Jaroslava Nováčka z Velkých Hostěrádek byl proveden povrchový sběr na pozemcích JZD Klobouky u Brna v trati Ostrá /1/. Po regulaci na vinohrad byla zde zjištěna kumulace keramických střepů a kostí.

Lokalita se nachází ve svahu nad levým břehem severního pramene Kašnického potoka pod lesem Časkovec. Údolí se rozvírá směrem jihovýchodním a je ze tří stran uzavřeno táhlými svahy převyšujícími úzkou údolní nivu asi o 50 m. Ve sprašovitém až slínovitém podloží se rýsovaly velké tmavé plochy, na nichž byly nacházeny úlomky keramiky. Plocha se střepy se táhla podél potoka v délce 150 - 200 m od severozápadního rohu oplocení vinohradu a do svahu do 100 m od potoka.

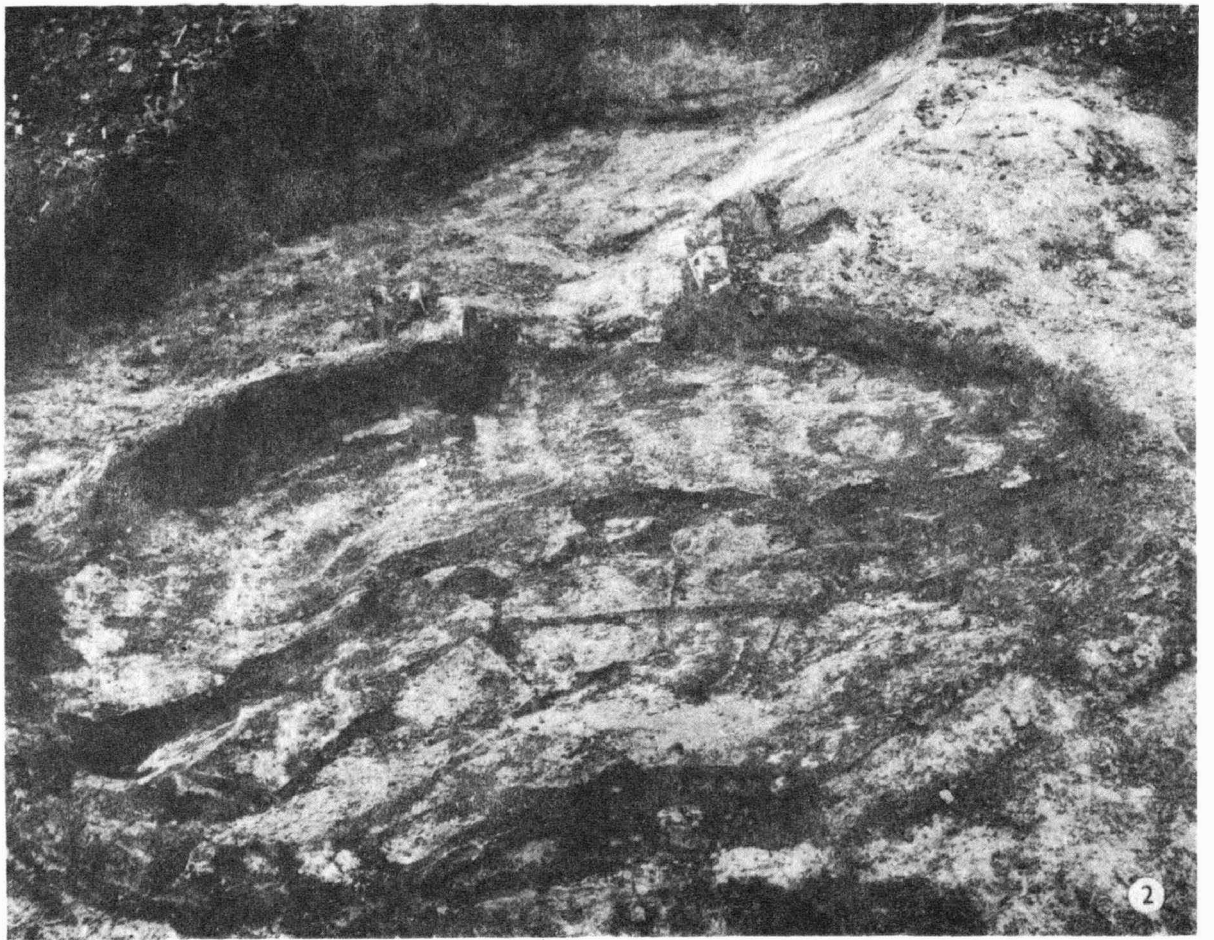
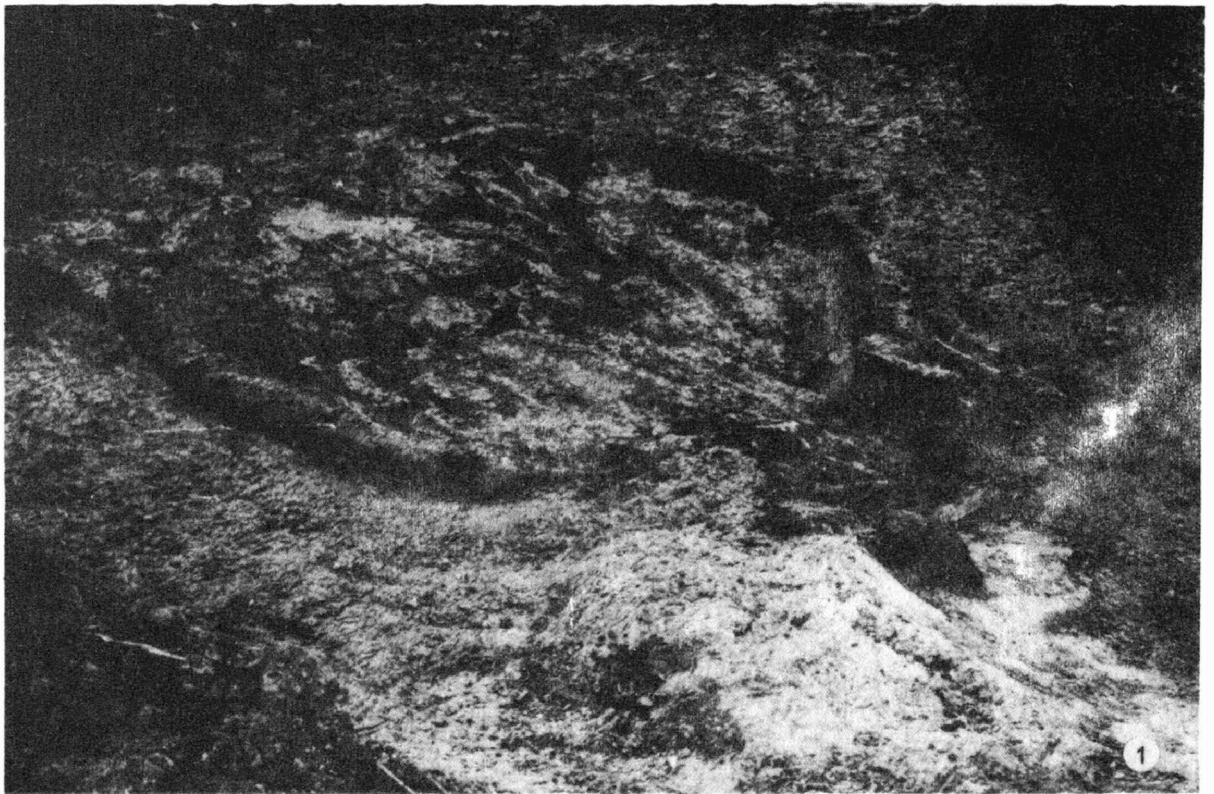
Keramický materiál pocházel ze dvou časových horizontů. Pravěké střepy únětické kultury byly ve vyšších polohách nad potokem a nemísily se s keramikou mladší. V této souvislosti lze uvést, že v roce 1937 v sousední trati Mezi bařiny /2/ bylo rozoráno únětické pohřebiště, které leželo na pozemku parc. č. 4531 /3/. V roce 1960 rovněž v trati Ostré bylo dřívější regulací na vinohrad rozoráno sídliště únětické kultury /4/, které je od nově zjištěné lokality vzdáleno asi 700 m vzdušnou čarou.

Mladší časový horizont byl zastoupen střepy středověkými. Zjištěné keramické úlomky jsou silně narušeny orbou a vzhledem k nepříznivému počasí /dlouho trvající sucho / jich bylo posbíráno malé množství, takže nelze z tak malého souboru střepů /kolem 20 okrajových zlomků / dělat přesnější závěry. Materiál je písčitý a téměř polovina střepů obsahuje vysoké procento tuhy. Ve výzdobě je zastoupena vícenásobná vlnice, rýha a žlábek. Nebyly dosud zjištěny střepy s radélkem. Okraje jsou převážně ven vykloněné a 4 ks jsou vzhůru válcovitě vytažené s mírnou zaoblenou hranou přecházející v hrdlo. Materiál je shodný /až na zmíněnou absenci radélka / s keramikou z nedaleké zaniklé osady v trati Ouzké za Močálky, která leží jihozápadně u prostředního pramene Kašnického potoka vzdušnou čarou vzdálena asi 1 000 m. Tato zaniklá osada byla předběžně ztotožněna s osadou Jezero /?/, uváděnou ve falzu zakládací listiny premonstrátského kláštera v Zábrdovicích k r. 1210 /5/ a v listině pravé z roku 1237 /6/. Datování osídlení bylo stanoveno od konce 11. do 1. poloviny 13. století /7/. Podobný materiál byl nalezen rovněž na ZSO Topolany u Morkůvek /okr. Břeclav /, kde byla datována horní hranice osídlení rovněž do pol. 13. stol. /8/.

I když nelze datování osídlení na nově zjištěné lokalitě považovat při současném stavu za definitivní, můžeme mít za prokázáno, že zde byla zjištěna další středověká osada dosud neznámého jména, která doplňuje sídlištní hustotu na Kloboucku, jež bylo do 1. čtvrtiny 13. stol. v držení premonstrátského kláštera v Zábrdovicích. Vzhledem k silnému narušení orbou a k nové výsadbě vinohradu není zde sondážní výzkum možný a další průzkum přichází v úvahu pouze povrchovým sběrem.

P o z n á m k y :

- 1 Mapa M - 33 - 106 - D, 1 : 50 000, čtverec 36/32.
- 2 Mapa M - 33 - 106 - D, 1 : 50 000, čtverec 36/31.

Tab. 18

Zbýšov / okr. Brno-venkov / . Zaniklá středověká osada Studýň. 1 celkový pohled na obj.č.7; 2 detailní pohled na čelušen pece /obj. č.7 / . - Mittelalterliche Dorfwüstung Studýň. 1 Gesamtansicht auf Objekt Nr. 7; 2 Detailansicht der Herdöffnung /Obj. Nr. 3 / .

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976.

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : Bronzová přezka ze slovanského sídliště v Mutěnicích
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 -
Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTEI-73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejné